

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (четвърти състав)

5 септември 2024 година(*)

„ Преюдициално запитване — Съдебно сътрудничество по гражданскоправни въпроси — Приложимо право за извъндоговорните задължения — Регламент (ЕО) № 864/2007 — Член 16 — Особени повелителни норми — Пътнотранспортно произшествие — Права на обезщетение, признати на членовете на семейството на починалото лице — Принцип на справедливост при обезщетяването на претърпените неимуществени вреди — Критерии за преценка “

По дело C-86/23

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Върховен касационен съд (България) с акт от 7 февруари 2023 г., постъпил в Съда на 15 февруари 2023 г., в рамките на производство по дело

Е.Н.И.,

Й.К.И.

срещу

HUK-COBURG-Allgemeine Versicherung AG

СЪДЪТ (четвърти състав),

състоящ се от: С. Lycourgos, председател на състава, О. Spineanu-Matei (докладчик), J.-C. Bonichot, S. Rodin и L. S. Rossi, съдии,

генерален адвокат: M. Szpunar,

секретар: A. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

- за HUK-COBURG-Allgemeine Versicherung AG, от Г. И. Илиева и Л. И. Тодев, адвокати,
- за чешкото правителство, от A. Edelmannová, M. Smolek и J. Vlácil, в качеството на представители,
- за германското правителство, от J. Möller, P. Busche и M. Hellmann, в качеството на представители,
- за Европейската комисия, от Цв. Георгиева и W. Wils, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 14 март 2024 г.,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 16 от Регламент (ЕО) № 864/2007 на Европейския парламент и на Съвета от 11 юли 2007 година относно приложимото право към извъндоговорни задължения („Рим II“) (ОВ L 199, 2007 г., стр. 40).
- 2 Запитването е отправено в рамките на спор между Е.Н.И и Й.К.И, български граждани, от една страна, и HUK-COBURG-Allgemeine Versicherung AG (наричано по-нататък „HUK-COBURG“), от друга страна, във връзка с обезщетението, което последното дължи на основание на задължителната гражданска отговорност при използването на моторни превозни средства, за неимуществените вреди, претърпени от първите две лица вследствие на смъртта на дъщеря им при пътнотранспортно произшествие, настъпило в Германия.

Правна уредба

Правото на Съюза

Регламент „Рим II“

3 Съгласно съображения 6, 7, 14, 16 и 32 от Регламент „Рим II“:

- „(6) Правилното функциониране на вътрешния пазар поражда необходимостта стълкновителните норми в държавите членки да препащат към едно и също национално право без оглед на държавата на съда, в който е подаден искът, за да се подобри предвидимостта на изхода на спора, сигурността по отношение на приложимото право и свободното движение на съдебни решения.
- (7) Предметът и разпоредбите на настоящия регламент следва да са в съответствие с Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела [...] [ОВ L 12, 2001 г., стр. 1; Специално издание на български език, глава 19, том 3, стр. 74] [...] и актовете, уреждащи приложимото право към договорни задължения.

[...]

- (14) Изискването за правна сигурност и необходимостта от решаване на всеки отделен спор са най-съществените елементи на пространството на правосъдие. Настоящият регламент урежда най-подходящите за постигането на тези цели критерии за привързване. Ето защо настоящият регламент предвижда една обща норма, но наред с това и специални норми, а в някои разпоредби и „клауза за дерогация“, която позволява отклоняване на тези норми, когато от обстоятелствата по случая е видно, че непозволеното увреждане е очевидно по-тясно свързано с друга държава. Така този набор от правила създава гъвкава рамка от стълкновителни норми. Същевременно това дава възможност на сезирания съд да подходи по подходящия начин към всеки отделен случай.

[...]

- (16) Еднообразните норми следва да подобрят предвидимостта на съдебните решения и да осигурят разумен баланс между интересите на лицето, чиято отговорност се търси, и увреденото лице. Наличието на връзка с държавата, в която е настъпила пряката вреда (*lex loci damni*) води до справедлив баланс между интересите на лицето, чиято отговорност се търси, и увреденото лице, и същевременно отразява съвременния подход към гражданската отговорност и разработването на системи на обективна отговорност.

[...]

- (32) Съображения от обществен интерес оправдават предоставянето на възможност на съдилищата в държавите членки, при изключителни обстоятелства, да прилагат изключения, основани на съображения за обществен ред и особени повелителни норми. В частност прилагането на разпоредба на правото, посочено от настоящия регламент, което води до присъждане на прекомерно обезщетение с наказателен или назидателен характер, [в зависимост от обстоятелствата по делото и правния ред на държавата членка на сезирания съд,] може да се счита за противоречащо на общественения ред на сезирания съд“.

4 Член 4, параграф 1 от този регламент предвижда:

„Освен ако не е предвидено друго в настоящия регламент, приложимото право към извъндоговорни задължения, произтичащи от непозволено увреждане, е правото на държавата, в която е настъпила вредата, независимо в коя държава е настъпил вредоносният факт и независимо в коя държава или държави настъпват непреките последици от този факт“.

5 Член 15, буква в) от този регламент предвижда:

„Приложимото към извъндоговорни задължения право по силата на настоящия регламент урежда в частност:

[...]“.

- в) наличието, вида и определяне на размера на вредите или на търсеното обезщетение;

[...]“.

6 Съгласно член 16 от същия регламент, озаглавен „Особени повелителни норми“:

„Разпоредбите на настоящия регламент не ограничават прилагането на правните норми на държавата на съда в случаите, когато те са повелителни, независимо от приложимото към извъндоговорното задължение право“.

Регламент „Рим I“

- 7 Член 9 от Регламент (ЕО) № 593/2008 на Европейския парламент и на Съвета от 17 юни 2008 година относно приложимото право към договорни задължения (Рим I) (ОВ L 177, 2008 г., стр. 6) е озаглавен „Особени повелителни норми“ и предвижда в параграфи 1 и 2:

„1. Особени повелителни норми са норми, чието зачитане дадена държава смята, че е от решаващо значение за гарантиране на нейните обществени интереси, такива като политическа, социална или икономическа организация, до такава степен, че те са приложими към всяка ситуация, попадаща в обхвата им, независимо от приложимото към договора право съгласно настоящия регламент.

2. Разпоредбите на настоящия регламент не ограничават прилагането на особените повелителни разпоредби на правото на сезирания съд“.

Българското право

- 8 Деликтната отговорност в българското право се урежда от разпоредбите на членове 45—54 от Закона за задълженията и договорите (ДВ, бр. 275 от 22 ноември 1950 г.) в редакцията му, приложима към спора в главното производство (наричан по-нататък „ЗЗД“).

- 9 Член 45 от ЗЗД предвижда:

„(1) Всеки е длъжен да поправи вредите, които виновно е причинил другиму.

(2) Във всички случаи на непозволено увреждане вината се предполага до доказване на противното“.

- 10 Член 52 от ЗЗД гласи:

„Обезщетение за неимуществени вреди се определя от съда по справедливост“.

Германското право

BGB

- 11 Член 253 от Bürgerliches Gesetzbuch (Граждански кодекс), в редакцията му, приложима към спора в главното производство (наричан по-нататък „BGB“), е озаглавен „Неимуществени вреди“ и предвижда следното:

„(1) Парично обезщетение за неимуществени вреди може да се претендира само в определените от закона случаи.

(2) Когато се дължи обезщетение за вреди, настъпили в резултат от телесно увреждане, увреждане на здравето, накърняване на свободата или на сексуалното самоопределяне, също може да се претендира справедливо парично обезщетение за неимуществените вреди“.

- 12 Член 823 от BGB е озаглавен „Задължение за обезщетяване на вреди“ и параграф 1 от него предвижда:

„Който умишлено или поради небрежност противоправно причини другиму смърт, телесно увреждане или увреждане на здравето или накърни неговата свобода, имущество или друго негово право, му дължи обезщетение за произтеклите от това вреди“.

Закон за движението по пътищата

- 13 Член 7 от Straßenverkehrsgesetz (Закон за движението по пътищата), в редакцията му, приложима към спора в главното производство, е озаглавен „Отговорност на държателя на превозно средство; управление на превозно средство без знанието и съгласието на държателя“ и параграф 1 от него предвижда:

„Ако при използването на моторно превозно средство бъде причинена смърт, телесно увреждане или увреждане на здравето на дадено лице или бъде увредено имущество, държателят е длъжен да поправи произтеклите от това за пострадалия вреди“.

- 14 Член 11 от Закона за движението по пътищата, в редакцията му, приложима към спора в главното производство, е озаглавен „Обхват на задължението за обезщетяване в случай на телесно увреждане“. Този член гласи:

„При причиняване на телесно увреждане или увреждане на здравето се дължи възстановяване на разходите за лечението, както и обезщетение за имуществените вреди, които пострадалият е претърпял поради последвалите от увреждането временна или трайна нетрудоспособност или намалена трудоспособност или временно или трайно нарастване на потребностите. За неимуществените вреди може също да се претендира справедливо парично обезщетение“.

Закон за застрахователните договори

- 15 Член 115 от Gesetz über den Versicherungsvertrag (Закон за застрахователните договори) от 23 ноември 2007 г. (BGBl. 2007 I, стр. 2631), в редакцията му, приложима към спора в главното производство, е озаглавен „Право на пряк иск“ и предвижда в параграф 1:

„Третото лице може също да предяви претенцията си за обезщетение срещу застрахователя,

1. в случай на застраховка „Гражданска отговорност“, сключена в изпълнение на задължение за застраховане съгласно Закона за задължителното застраховане [...]

[...]

Правото на иск се основава на задълженията на застрахователя по застрахователното правоотношение, а ако не е налице задължение — на член 117, параграфи 1—4. Застрахователят е длъжен да изплати парично обезщетение за вредите. Застрахователят и длъжникът да плати обезщетение за вредите застрахован са солидарно отговорни“.

Спорът в главното производство и преюдициалният въпрос

- 16 На 27 юли 2014 г. дъщерята на Е.Н.И. и Й.К.И., жалбоподатели в главното производство, загива при пътнотранспортно произшествие, настъпило в Германия. Отговорното за произшествието лице има сключена задължителна застраховка „Гражданска отговорност“ с HUK-COBURG, застрахователно дружество, установено в Германия.
- 17 На 25 юли 2017 г. жалбоподателите в главното производство предявяват пред Софийски градски съд (България) иск срещу HUK-COBURG на всеки от тях да бъде платено обезщетение в размер на 250 000 български лева (BGN) (около 125 000 евро) за неимуществените вреди, претърпени поради смъртта на тяхната дъщеря.
- 18 На 27 септември 2017 г. HUK-COBURG плаща на всеки от родителите обезщетение в размер на 2 500 евро за вредите от тази смърт.
- 19 С решението си от 23 декември 2019 г. Софийски градски съд уважава частично иска на жалбоподателите в главното производство, като присъжда на всеки от тях обезщетение в размер на 100 000 BGN (около 50 000 евро), от което е приспадналата платената от застрахователя сума от около 2 500 евро.
- 20 Това решение е изменено от Апелативен съд София (България). Този съд отхвърля изцяло иска на жалбоподателите в главното производство, като приема, че те не са доказали, че претърпените морални болки и страдания са довели до патологично увреждане, което съгласно германското право, приложимо в съответствие с член 4, параграф 1 от Регламент „Рим II“, е предварително условие за обезщетяване на неимуществени вреди. Тази юрисдикция отхвърля доводите им, че съгласно член 16 от Регламент „Рим II“ се прилага не германското, а правото на държавата на съда, а именно член 52 от ЗЗД. Според посочената юрисдикция вече изплатените от HUK-COBURG суми не представляват признаване от страна на застрахователя на основателността на претенциите на жалбоподателите в главното производство и съответстват на предвиденото в член 253, параграф 2 от BGB „малко обезщетение“ за неимуществени вреди.
- 21 Жалбоподателите в главното производство подават касационна жалба срещу това съдебно решение пред запитващата юрисдикция — Върховен касационен съд (България).
- 22 Тази юрисдикция отбелязва най-напред, че германската правна уредба, приложима по настоящото дело по силата на член 4 от Регламент „Рим II“, е идентична с разглежданата по делото, по което е постановено решение от 15 декември 2022 г., HUK-COBURG-Allgemeine Versicherung (C-577/21, EU:C:2022:992), което се отнася до същото пътнотранспортно произшествие като разглежданото в настоящото дело.

- 23 По-нататък, посочената юрисдикция отбелязва, че в това решение Съдът е приел, че тази германска правна уредба попада в обхвата на националната материалноправна уредба на гражданската отговорност, към която препраща Директива 2009/103/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 16 септември 2009 година относно застраховката „Гражданска отговорност“ при използването на моторни превозни средства и за контрол върху задължението за сключване на такава застраховка (ОВ L 263, 2009 г., стр. 11). Посочената германска правна уредба предвижда обективен критерий, който позволява да се определи неимуществената вреда, за която се дължи обезщетение на близък роднина на пострадалото от пътнотранспортно произшествие лице. Според запитващата юрисдикция Съдът е постановил, че Директива 2009/103 допуска национална правна уредба, която установява задължителни критерии за определяне на неимуществените вреди, които подлежат на обезщетение.
- 24 Накрая, запитващата юрисдикция пояснява, че за разлика от същата германска правна уредба — която обвързва правото на обезщетение за неимуществени вреди с три условия, а именно да е увредено здравето на самия пострадал, последният да е близък роднина на пряко пострадалото лице и да съществува причинно-следствена връзка между нарушението, извършено от отговорното за произшествието лице, и това увреждане — българската правна уредба, а именно член 52 от ЗЗД предвижда, че обезщетението за неимуществени вреди се определя от съда по справедливост. Според запитващата юрисдикция от задължителната практика на Върховния съд (България) и на Върховния касационен съд следва, че съгласно българското право на обезщетяване подлежат всички настъпили в резултат на смъртта морални болки и страдания, които търпят родителите при смърт на детето им вследствие на пътнотранспортно произшествие, причинено виновно и противоправно, без да е необходимо вредите да са довели до патологично увреждане за тези родители. Тя посочва, че размерът на вредите зависи от конкретните обстоятелства по делото, като обичайният за периода на произшествието присъждан размер за неимуществени вреди на родител при смърт на дете при пътнотранспортно произшествие през 2014 г. е около 120 000 BGN (около 61 000 евро). Според запитващата юрисдикция, дори да се предположи, че искането на жалбоподателите в главното производство трябва да бъде уважено и че те са доказали наличието на патологично увреждане, максималният размер на обезщетението, което те биха могли да получат съгласно германското право, възлиза на 5 000 евро.
- 25 При тези обстоятелства Върховният касационен съд решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Трябва ли член 16 от [Регламент „Рим II“] да се тълкува в смисъл, че разпоредба от националното право като разглежданата в главното производство, която предвижда прилагане на основен принцип на правото на държавата членка, какъвто е принципът на справедливост, при определяне на обезщетение за неимуществени вреди в случаите на смърт на близки лица, настъпила при деликт, може да се разглежда като особена повелителна норма по смисъла на този член?“.

По преюдициалния въпрос

- 26 С въпроса си запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали член 16 от Регламент „Рим II“ трябва да се тълкува в смисъл, че национална разпоредба, която предвижда, че обезщетението за неимуществените вреди, претърпени от близките роднини на починало при пътнотранспортно произшествие лице, се определя от съда по справедливост, може да се разглежда като „особена повелителна норма“ по смисъла на този член.
- 27 Съгласно член 4, параграф 1 от Регламент „Рим II“, освен ако не е предвидено друго в този регламент, приложимото право към извъндоговорни задължения, произтичащи от непозволено увреждане, е правото на държавата, в която е настъпила вредата, независимо в коя държава е настъпил вредоносният факт и независимо в коя държава или държави настъпват непреките последици от този факт. Член 15, буква в) от този регламент предвижда, че приложимото към извъндоговорни задължения право по силата на този регламент урежда в частност наличието, вида и определянето на размера на вредите или на търсеното обезщетение.
- 28 Съгласно член 16 от Регламент „Рим II“ обаче разпоредбите на този регламент не ограничават прилагането на правните норми на държавата на съда в случаите, когато те са повелителни, независимо от приложимото към извъндоговорното задължение право.
- 29 На първо място, следва да се отбележи, че от текста на член 16 от Регламент „Рим II“ следва, от една страна, че той предвижда дерогация от приложимото към извъндоговорното задължение право, определено в съответствие с установените в този регламент стълкновителни норми като член 4 и член 15, буква в) от него, доколкото посоченият член 16 допуска прилагането на правото на държавата членка на сезирания съд.
- 30 Поради това посоченият член 16 трябва да се тълкува ограничително (вж. по аналогия решение от 31 януари 2019 г., *Da Silva Martins*, C-149/18, EU:C:2019:84, т. 29 и цитираната съдебна практика).
- 31 Освен това, както следва от съображения 6, 14 и 16 от Регламент „Рим II“, преследваната с този регламент цел се състои по-специално в това да се гарантира сигурността по отношение на

- приложимото право независимо от държавата, в която е предявен искът, както и да се подобри предвидимостта на съдебните решения и да се осигури разумен баланс между интересите на лицето, чиято отговорност се търси, и тези на увреденото лице (решение от 17 май 2023 г., *Fonds de Garantie des Victimes des Actes de Terrorisme et d'Autres Infractions (FGTI)*, C-264/22, EU:C:2023:417, т. 30). Разширителното тълкуване на член 16 от Регламент „Рим II“ обаче би противоречало на тази цел.
- 32 От друга страна, от текста на член 16 следва, че предвидената в него дерогация се прилага, когато правните норми на държавата на съда „са повелителни“.
- 33 За да могат обаче такива правни норми да намерят приложение и да обосноват прилагането на член 16, представеното за разглеждане от националния съд правно положение трябва да е достатъчно тясно свързано с държавата членка на сезирания съд.
- 34 Следователно неприлагането на чуждестранното право, определено в член 4 от Регламент „Рим II“, изисква, както отбелязва генералният адвокат в точка 52 от заключението си, тази юрисдикция да провери най-напред дали това правно положение има такава връзка с тази държава членка.
- 35 Така, ако разглежданото правно положение е свързано с няколко държави членки, е възможно на посочената юрисдикция да се наложи да констатира, по-специално с оглед на връзката на същото това правно положение с държавата членка, чието право е определено като приложимо по силата на съдебните норми, липсата на достатъчно тясна връзка с държавата членка на сезирания съд.
- 36 В случая жалбоподателите в главното производство, които са български граждани с местоживееене в България, са сезирали юрисдикция на тази държава членка. Пътнотранспортното произшествие, вследствие на което дъщерята на жалбоподателите в главното производство е починала, обаче е настъпило в Германия. Причинителят на това произшествие е застрахован в застрахователно дружество, установено в тази държава членка. Освен това както пострадалиото лице, така и причинителят на това произшествие са български граждани, установени в Германия, както следва от точки 15—17 от решение от 15 декември 2022 г., *HUK-COBURG-Allgemeine Versicherung (C-577/21)*, EU:C:2022:992), което, както бе посочено в точка 22 от настоящото решение, се отнася до същото пътнотранспортно произшествие. Именно въз основа на тези фактически обстоятелства запитващата юрисдикция следва да провери дали в главното производство е налице достатъчно тясна връзка с България.
- 37 На второ място, що се отнася до квалифицирането на национална норма като „особена повелителна норма“ по смисъла на член 16 от Регламент „Рим II“, следва да се припомни, че последното понятие е идентично с понятието „особена повелителна норма“ по смисъла на член 9 от Регламент „Рим I“, така че тълкуването на последното понятие от Съда се отнася и за първото, като се има предвид изискването за последователност при прилагането на регламенти „Рим I“ и „Рим II“ (вж. в този смисъл решение от 31 януари 2019 г., *Da Silva Martins*, C-149/18, EU:C:2019:84, т. 28).
- 38 Член 9 от Регламент „Рим I“ определя „особените повелителни норми“ като норми, чието зачитане дадена държава смята, че е от решаващо значение за гарантиране на нейните обществени интереси като политическа, социална или икономическа организация, до такава степен, че те са приложими към всяка ситуация, попадаща в обхвата им, независимо от приложимото към договора право съгласно този регламент.
- 39 Съгласно практиката на Съда по посочения член 9 националният съд — в рамките на преценката му относно характера на „особена повелителна норма“ на националното право — следва да вземе предвид не само точния му текст, но също и общата структура и всички обстоятелства, при които това право е било прието, за да може да стигне до извода, че то има императивен характер, доколкото националният законодател го е приел, за да защити интерес, преценен като съществен от съответната държава членка (решение от 31 януари 2019 г., *Da Silva Martins*, C-149/18, EU:C:2019:84, т. 30 и цитираната съдебна практика).
- 40 По аналогия, за да се установи, че е налице „особена повелителна норма“ по смисъла на член 16 от Регламент „Рим II“, запитващата юрисдикция трябва да констатира, въз основа на подробен анализ на текста, общата структура, целите и контекста на приемането на съответната национална разпоредба, че тя има такава значение в националния правен ред, че обосновава неприлагането на правото, определено съгласно член 4 от този регламент (решение от 31 януари 2019 г., *Da Silva Martins*, C-149/18, EU:C:2019:84, т. 31). От точки 30 и 34 от това решение следва, че прилагането на особена повелителна норма изисква тази юрисдикция да установи, че са налице особено важни причини, които обосновават нейното прилагане.
- 41 Следователно прилагането на такава норма изисква националната юрисдикция да провери, от една страна, освен текста и общата структура на националната норма, за която се твърди, че е повелителна, и мотивите и целите, довели до нейното приемане, за да определи дали националният законодател е имал намерение да ѝ придаде императивен характер. Така тази юрисдикция трябва да провери дали посочената норма е приета, за да защити един или повече интереси, които държавата

членка на сезирания съд счита за съществени, и дали последната държава членка смята, че зачитането на същата норма е от решаващо значение за гарантиране на тези интереси.

- 42 От друга страна, от преценката на националната юрисдикция на правното положение, с чието разглеждане тя е сезирана, трябва да следва, че прилагането на същата норма е абсолютно необходимо, за да се защити съответният съществен интерес в контекста на конкретния случай.
- 43 От това следва, че националната юрисдикция не може да използва дерогацията, предвидена в член 16 от Регламент „Рим II“, ако целта за защита на разглеждания интерес, преследвана със съответната разпоредба от правото на сезирания съд, може да бъде постигната и чрез прилагане на правото, определено съгласно стълкновителните норми на този регламент.
- 44 На трето място, следва да се отбележи, че юрисдикциите на държавите членки могат да прибегват до особените повелителни норми само при изключителни обстоятелства, когато, както се посочва в съображение 32 от Регламент „Рим II“, „съображения от обществен интерес“ оправдават това. В това отношение от определението на понятието „особена повелителна норма“, припомнено в точка 38 от настоящото решение, което предвид припомнената в точка 37 от него съдебна практика има идентичен обхват с този на понятието „особена повелителна норма“ по член 16 от този регламент, следва, че такова право или норма непременно трябва да е насочено или насочена към защитата на обществени интереси от особено значение като свързаните с политическата, социалната или икономическата организация на държавата членка на сезирания съд. Както следва от цитираната в точка 39 от настоящото решение съдебна практика, става въпрос за интереси, които тази държава членка смята за съществени.
- 45 Наистина от позоваването в съображение 32 от Регламент „Рим II“ на правила, свързани с определяне на размера на обезщетението за вреди, следва, че законодателят на Съюза по принцип не е изключил възможността норми, защитаващи индивидуални интереси, евентуално да се считат за особени повелителни норми. Всъщност от втората част на това съображение следва, че схващанията, на които се основават действащите в дадена държава членка правила в областта на поправянето на извъндоговорни вреди, могат да обосноват прилагането на правото на сезирания съд по силата на член 16 от този регламент.
- 46 С оглед на определението на понятието „особени повелителни норми“, национални правни разпоредби, които са насочени към защитата на индивидуални интереси, биха могли да се прилагат от национална юрисдикция като „особени повелителни норми“ само ако подробният анализ, който тя е длъжна да направи, ясно показва, че защитата на индивидуалните интереси на категория лица, към която са насочени тези национални разпоредби, съответства на съществен обществен интерес, който тези разпоредби гарантират. Както подчертава генералният адвокат в точка 62 от заключението си, трябва да се установи наличието на достатъчна връзка с такъв обществен интерес, който се счита за съществен в правния ред на държавата членка на сезирания съд.
- 47 В случая, както следва от точка 40 от настоящото решение, член 52 от ЗЗД би могъл да се приложи към разглежданото в главното производство правно положение вместо германското право, което по принцип е определено като приложимо съгласно член 4 от Регламент „Рим II“, само ако прилагането му е обосновано от особено важни причини, които отразяват обществени интереси, считани за съществени в българския правен ред. В това отношение запитващата юрисдикция отбелязва, че принципът на справедливост, използван в член 52 от ЗЗД, е основен принцип на българското право и е част от обществения ред в България. Доколкото тази разпоредба има за цел да защити индивидуалните интереси на дадена категория физически лица, следва да се припомни, че подробният анализ, който националната юрисдикция трябва да извърши, изисква освен това ясно да се покаже, че тази защита съответства на съществен обществен интерес, който посочената разпоредба гарантира, така че нейното зачитане се счита от решаващо значение от съответната държава членка.
- 48 Освен това, макар Съдът да не е компетентен да преценява дадена национална разпоредба с оглед на критериите, посочени в точка 40 от настоящото решение, следва да се припомни, че както следва от точка 43 от настоящото решение, използването на предвидената в член 16 от Регламент „Рим II“ дерогация е изключено, когато прилагането на определеното с този регламент право също позволява да се постигне целта за защита на съществения обществен интерес, който съответната разпоредба от правото на сезирания съд цели да гарантира.
- 49 В настоящия случай от преюдициално запитване е видно, че докато съгласно член 52 ЗЗД съдът трябва да определи обезщетението за неимуществени вреди „по справедливост“, от своя страна германското право предвижда възможността за „справедливо обезщетение“ на същата вреда, така че и двете национални правни уредби изгледа се основават на принципа на справедливост.
- 50 От преюдициалното запитване обаче следва също, от една страна, че максималният размер на обезщетението, което може да бъде присъдено съгласно германското право, е около 5 000 EUR, докато обичайно присъжданата съгласно член 52 от ЗЗД сума е около 120 000 BGN (около 61 000 евро). Както обаче по същество отбелязва генералният адвокат в точка 32 от заключението си, сам по себе си фактът, че що се отнася до размера на обезщетението, прилагането на правото на сезирания съд води до разрешение, различно от това, което би се получило при прилагането на

правото, определено от стълкновителната норма, не позволява да се заключи, че прилагането на това последно право не може да постигне целта за защита на съществения обществен интерес, който съответната разпоредба на държавата членка на сезирания съд евентуално цели да гарантира.

- 51 От друга страна, от преюдициалното запитване следва, че по силата на член 52 от ЗЗД за моралните страдания и болки систематично може да се присъжда парично обезщетение, докато германското право, определено като приложимо по силата на член 4 от Регламент „Рим II“, допуска обезщетение на това основание само когато непозволеното увреждане е причинило патологично увреждане. Така, освен ако запитващата юрисдикция не установи друго, в тези два аспекта германското и българското право изглежда се основават на напълно различни схващания относно правото на обезщетение.
- 52 Следователно не може да се изключи, че в едни и същи случаи за претърпените от него морални страдания и болки, които не са причинили никакво патологично увреждане, съгласно българското право пострадалото лице би могло да получи обезщетение, което може да достигне около 120 000 BGN (около 61 000 евро), докато съгласно германското право това лице не би могло да получи никакво обезщетение.
- 53 При това положение запитващата юрисдикция следва да определи дали прилагането на германското право, което не предвижда поправка на моралните страдания и болки, които не водят до патологично увреждане, позволява да се постигне целта за защита на съществения обществен интерес, който член 52 ЗЗД евентуално цели да гарантира.
- 54 Накрая, на четвърто място, следва да се припомни, че съгласно практиката на Съда правото на държава членка, което отговаря на минималната закрила, предписана от директива на Съюза, може да не бъде приложено, а вместо него да бъде приложено правото на сезирания съд поради основание, изведено от императивния му характер, когато сезираната юрисдикция установи след щателна преценка, че при транспонирането на тази директива законодателят на държавата членка на сезирания съд е счел, че в рамките на неговия правен ред е от решаващо значение да предостави на съответното лице закрила, която надхвърля предвидената в посочената директива, като в това отношение вземе предвид естеството и целта на тези императивни разпоредби (вж. в този смисъл решение от 17 октомври 2013 г., Unamar, C-184/12, EU:C:2013:663, т. 50—52).
- 55 В точки 34—37, 42 и 48 от решение от 15 декември 2022 г., HUK-COBURG-Allgemeine Versicherung (C-577/48, EU:C:2022:992), Съдът обаче приема по същество, че макар държавите членки да са длъжни да гарантират, че обезщетението за неимуществените вреди, претърпени от близките на пострадалите при пътнотранспортни произшествия, ще бъде покрито от задължителна застраховка поне до размера на предвидените в Директива 2009/103 минимални суми, тази директива не поставя специфични изисквания относно избора на режим на гражданска отговорност, за да се определи обхватът на обезщетението, което следва да се предостави въз основа на гражданската отговорност на застрахованото лице, който обхват се урежда по същество от националното право.
- 56 Тъй като обаче посочената директива няма за цел да хармонизира обхвата на обезщетението за вреди на косвено пострадало от пътнотранспортно произшествие лице и член 52 от ЗЗД, който цели да определи обхвата на обезщетението за претърпените от такова пострадало лице неимуществени вреди, следователно не може да се счита за приет в рамките на транспонирането на тази директива, споменатият член 52 не попада в хипотезата, посочена в припомнената в точка 54 от настоящото решение съдебна практика.
- 57 С оглед на всички изложени по-горе съображения на поставения въпрос следва да се отговори, че член 16 от Регламент „Рим II“ трябва да се тълкува в смисъл, че национална разпоредба, която предвижда, че обезщетението за неимуществените вреди, претърпени от близките роднини на починало при пътнотранспортно произшествие лице, се определя от съда по справедливост, не може да се счита за „особена повелителна норма“ по смисъла на този член, освен ако — когато разглежданото правно положение има достатъчно тясна връзка с държавата членка на сезирания съд — въз основа на подробен анализ на текста, общата структура, целите и контекста на приемането на тази национална разпоредба сезираната юрисдикция констатира, че нейното зачитане се счита от решаващо значение в рамките на правния ред на тази държава членка, тъй като преследва цел за защита на съществен обществен интерес, която не може да бъде постигната чрез прилагане на правото, определено съгласно член 4 от този регламент.

По съдебните разноски

- 58 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (четвърти състав) реши:

Член 16 от Регламент (ЕО) № 864/2007 на Европейския парламент и на Съвета от 11 юли 2007 година относно приложимото право към извъндоговорни задължения („Рим II“),

трябва да се тълкува в смисъл, че

национална разпоредба, която предвижда, че обезщетението за неимуществените вреди, претърпени от близките роднини на починало при пътнотранспортно произшествие лице, се определя от съда по справедливост, не може да се счита за „особена повелителна норма“ по смисъла на този член, освен ако — когато разглежданото правно положение има достатъчно тясна връзка с държавата членка на сезирания съд — въз основа на подробен анализ на текста, общата структура, целите и контекста на приемането на тази национална разпоредба сезираната юрисдикция констатира, че нейното зачитане се счита от решаващо значение в рамките на правния ред на тази държава членка, тъй като преследва цел за защита на съществен обществен интерес, която не може да бъде постигната чрез прилагане на правото, определено съгласно член 4 от този регламент.